

Sigill och vapen

Källor inkl bilder på beskrivna vapen:

Ljung: Om Söderköpings medeltida sigill, SRG 1946: sid 5, Söderköping 1946

Nevéus, de Waern: Ny svensk vapenbok, sid 140, Stockholm 1992

Nevéus: Medeltida småkonst, Sigill i Riksarkivet, sid 35 ff, tryckt 1997

Ulander: Söderköpings stadsvapen, SRG 1926: sid 85, Söderköping 1925

Internet. <http://www.adelsvapen.com/medeltidsvapen/>

Söderköpings kommuns vapen beskrivs "I blått fält tre balkar av silver, åtföljda av åtta sexuddiga stjärnor av guld ordnade 1.3.3.1"

Söderköpings stads sigill är bevarat från 2 maj 1293 och 22 september 1298, och enligt uppgift det näst äldsta kända svenska stadsvapnet. Det omtalas också i ett testamente av år 1287.

Texten på det skadade sigillet från år 1293 och 1298 tolkas av Hugo Ulander och Sven Ljung lite olika, av den före till SIGILLUM URBIS SUTHERCOPIENSIS, dvs Söderköpings stads sigill och av den senare till SIGILLUM CIVIUM SUTHERCOPIE, dvs Söderköpings borgares sigill.

I ett brev daterat 1342 förekommer, enl Ulander med Södersteens avhandling "De Sudercopia" som grund, en variant av detta sigill. Ljung menar dock att det är ett sigill av år 1398 i stället, och att något bevarat sigill eller vapen från 1300-talet i övrigt ej finns. Ljung menar att detta sigill beträffande detaljer i lejonets utformning och bakgrundens struktur påminner om marsken Torgils Knutssons sigill av år 1301. Inskriften lyder SIGILLUM CIVITATIS SUTHERCOPIENSIS.

Skölden i stadsvapnet dyker upp den 26/4 1430 i ett mindre sigill än de tidigare. De tre strömmarna är här tre enkla streck som avdelar skölden i fyra fält. Vapnet har nio stjärnor, två i nedre fältet mot i dag en. Texten lyder SECRETUM CIVITATIS SUTHERCOPENSIS, dvs Söderköpings stads sekret. Med sekret menas, enligt Ljung, ett mindre sigill. Det stora sigillet användes sista gången 29/1 1531, medan sekretet användes ännu 1594.

I senare versionen har de tre strecken blivit tre strömmar och senare tre balkar. I Dahlbergs Svecia antiqua et hodierna från början av 1700-talet redovisas en version med 8 stjärnor.

Ursprunget till stadens vapen kan vara Svantepolk Knutssons sigill av år 1253 med lejonet eller leoparden, men i stadsvapnet vänt åt andra hållet, och som ovan nämnts Torgils Knutssons vapen.

Av intresse är också att även studera Bjälboättens vapen från tidig medeltid (Folkungarnas). Birger Jarls vapen, Folkungarnas lagmannagens vapen, Magnus Ladulås, Magnus Birgerssons och Erik Magnussons är alla mycket lika till sin utformning. Där visar flera av vapen en struktur med tre balkar och fyra fält, balkarna lutande åt olika håll. Några stjärnor förekommer ej men de fyra fälten är fyllda med hjärtan, något som mycket väl i Söderköpings vapen kan ha ersatts av stjärnor. Lejonet finns med, något som ju förekommer även i stadens vapen, där varianter finns med ett lejon bärande skölden.

Med tanke på att Magnus Ladulås hustru Hellvig krönets 1281 i Söderköping och deras son Birger Magnusson med hustru Märta också krönets i Söderköping, år 1302, och stadens i övrig betydelse och de ägandeförhållanden som då rådde beträffande mark och skatter mm så är det inte helt omöjligt att tänka sig att en koppling finns mellan Bjälboättens sigill och vapen och det sigill och vapen som upptogs av Söderköpings borgerskap och stad.